

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 80/2018 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- yksikönpäällikkö Titta Maja, ulkoministeriö
- tarkastaja Elina Leväniemi, ulkoministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä helmikuussa 2017 tehdyn yhteistyösopimuksen sekä lain, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

Sopimus on yhteistyösopimus, jossa sovitaan yhteistyöstä muun muassa kaupan, talouskehityksen, kehitysyhteistyön sekä demokratian, ihmisoikeuksien ja hyvän hallinnon aloilla. Sopimus sisältää myös Euroopan unionin ulkopoliittikan kannalta keskeisiä velvoitteita, muun muassa yleiset sitoumukset ihmisoikeuksista, demokratian periaatteista ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta, joukkotuhoaseiden leviämisen estämisestä ja terrorismin torjunnasta.

Afganistanin kanssa tehty kumppanuutta ja kehitystä koskeva yhteistyösopimus on luonteeltaan sekasopimus, joka sisältää sekä jäsenvaltioiden että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen voimaantuloa edellyttävien sisäisten oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen.

Valiokunnan mietintö UaVM 10/2018 vp

Esitys sisältää ehdotuksen sopimuksen voimaansaattamista koskevaksi laiksi. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan unionin neuvosto antoi tammikuussa 2011 komissiolle ja EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle neuvotteluohjeet kumppanuutta ja kehitystä koskevan yhteistyösopimuksen (Cooperation Agreement on Partnership and Development, CAPD) neuvottelemiseksi Afganistanin kanssa.

Sopimuksen allekirjoittivat 18.2.2017 EU:n Korkea edustaja Mogherini ja Afganistanin presidentti Ghani. Yhteistyösopimus antaa sitoumuksen EU:n ja Afganistanin väliselle yhteistyölle yleisellä tasolla. Saadun selvityksen mukaan yhteistyösopimus korvaa vuonna 2005 yhteistyöstä annetun yhteisen julistuksen sekä vuonna 2009 EU:ssa laaditun Afganistania ja Pakistania koskevan toimintaohjelman.

Samankaltaisia kahdenvälisiä sopimuksia Afganistanin kanssa ovat jo solmineet muun muassa Yhdysvallat ja Intia.

Yhteistyösopimus muodostaa oikeudellisen kehyksen EU:n ja Afganistanin vuodesta 2001 kehittyneelle yhteistyölle. Se on voimassa kymmenen vuotta, ja sitä voidaan jatkaa ilman eri toimenpiteitä viidellä vuodella. Kumppanuussopimuksen puitteissa voidaan perustaa sekakomitea, jonka alla keskustellaan eri yhteistyösektoreista.

Sopimuksen tavoitteena on edistää EU:n ja Afganistanin yhteistyötä laaja-alaisesti, ja siinä sovitetaan EU:n ja Afganistanin välisestä yhteistyöstä muun muassa kaupan, talouskehityksen, kehitysyhteistyön sekä demokratian, ihmisoikeuksien ja hyvän hallinnon aloilla. Sopimus sisältää myös Euroopan unionin ulkopolitiikan kannalta keskeisiä velvoittavia määräyksiä, muun muassa yleiset sitoumukset ihmisoikeuksista, demokratian periaatteista ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta, joukkotuhoukseen leviämisen estämisestä sekä terrorismin torjunnasta. Sopimukseen on myös kirjattu määräys, jossa todetaan sitoutuminen rankaisemattomuuden vähentämiseen.

Ulkoasiainvaliokunta viittaa 9.5.2018 antamaansa lausuntoon (UaVL 4/2018 vp—UTP 6/2018 vp) ja 13.6.2018 antamaansa mietintöön (UaVM 7/2018 vp—VNS 3/2018 vp) liittyen Afganistanin tilanteeseen ja Suomen tukeen Afganistanille ja toteaa niihin sisältyvien kannanottojensa olevan edelleen ajankohtaisia.

Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä sopimuksen yleistä tavoitetta myönteisten yhteiskunnallisten vaikutusten aikaansaamisesta Afganistanissa tiivistyvän ja säännönmukaistuvan yhteistyön myötä. Afganistanin vakauttaminen on ollut vuodesta 2002 lähtien Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä kehityspolitiikan keskeisiä prioriteetteja. Maa on tälläkin hetkellä Suomen kehitysavun merkittävin vastaanottajavaltio. Valiokunta pitää EU:n ja Afganistanin välistä yhteistyösopimusta tärkeänä ja luontevana jatkumona yhteistyölle. Sopimuksella ei ole suoranaisia budjetti- tai muita vaikutuksia Suomeen.

Valiokunnan mietintö UaVM 10/2018 vp

Afganistanin vakauttamiseksi on tärkeää, että yhteistyösopimuksen rinnalla Suomi ja EU osana kansainvälistä yhteisöä tukevat voimakkaasti Afganistanin hallitusta maan rauhanneuvotteluiden edistämiseksi ja tehostamiseksi. Erityisen tärkeää on varmistaa, että rauhanneuvotteluihin saadaan mukaan kaikki rauhan aikaansaamiseksi tarvittavat ryhmittymät. Etsittäessä poliittista ratkaisua Afganistanin tilanteeseen on myös huomioitava konfliktiin liittyvät alueelliset intressit ja valtapolitiikka. Alueen yhteiskunnallisen kehityksen ja turvallisuustilanteen kannalta avainasemassa on erityisesti Pakistanin rooli. Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että Suomen ja EU:n tulee tukea alueellisen yhteistyön lisäämiseksi tehtyjä aloitteita.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 80/2018 vp tarkoitetun yhteistyösopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 80/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 25.9.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Simon Elo sin
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Jutta Urpilainen sd
jäsen Stefan Wallin r
jäsen Ben Zyskowicz kok
varajäsen Ilkka Kanerva kok

Valiokunnan mietintö UaVM 10/2018 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tiina Larvala